

Numărul 49. Oradea-mare 5/17 decembrie 1899. Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Și totuș...

— Scii mamă, că Todor Ia pe Vuța lui Iordache? —
— Dîse Linuța lăsându-ș în poală cusătura și privind la mamă-sa, care torcea ședînd pe marginea vetrii.

— Să-î ajute Dumneșu, fata mami, că-î flacău de treabă.

— Dar auși, Ia pe Vuța lui Iordache?

— Aud, aud, — Îi fată zdravănă Vuța, se potrivesc bine. Are și stăricică. Dîce că are șase sute de zloți bunî, banî gata, apoi rînduială cum se cuvine în casă. — O nimereșce bine Todor.

— Creși mamă? — dîse Linuța supărată.

— Cred, fata mami, — încolo șcie Dumneșu, norocul omului nu-î scris pe frunte.

— Mamă, oare pentru ce nu mai vine Todor pe la noi?

— Îi cam supărat pe Pavel al nostru, dîce că s'ar fi cam cîondrănit în ședătoare la Mărina.

Se făcu tăcere. Lina deveni îngădurată. Își puse cusătura jos, nu mai vedea firele. Cu un genunchie răzimat de laviță își proptî capul de mână,

care și-o răzîmă de marginea ferestrii și priviă dusă spre sat.

— Mamă — dîse Linuța de la o vreme — oare cînd face logodna Todor?

— Mai lasă-î la Dumneșu, ce avem noi atîta cu el. Du-te mai bine și leagă vițelul. Se inseară îndată și vor venî vacile. Mai aruncă un pumn de grăunțe de sub cîur, la găni — dacă nu se vor fi culcat. Și veși are apă cloșca aceea din tindă.

Linuța privi încă odată spre sat plină de dor și eși să-și vadă de lucru.

*

Todor, la care se gîndiă Linuța, a crescut în casa lor. Ea eră copilă mică, cînd a venit servitor la ei.

Eră băiat orfan de amîndoi părinții și nu avea nici neamuri. De la părinți I-a rămas moștenire o casuță în drumul țerii, două vaci și un cărucean vechiu, al căror preț de vîndare, afară de casă s'a administrat pe seama băiatului.

Doispredece ani de-a rîndul a trăit Todor cu Linuța în aceeaș casă. S'au obișnuit unul cu

ALBERT REGELE SAXONIEI.

altul, ca și când ar fi fost frați. Doar au crescut și copilărit împreună.

Todor se făcuse flăcău harnic și sdravăn.

De doi ani era stăpân pe al seii. Își aduse în rânduială casa, își cumpără cai și trăsură. Se făcuse căraș și îi mergea foarte bine.

Și fetele mai de frunte din sat nu mai priviau la Todor, ca la un fost servitor, ci ca la un flăcău vrednic de dragostea lor, cu rânduială bună pentru trai și cu venituri frumușele. Mai era și aceea, că nu era nici de neam slab; moșul lui, dinspre partea mamei, a fost dascăl și un unchiu al tată-seii jude. El însuși era bălat de treabă, chibzuit în toate și ceea ce plăcea mai mult fetelor, era bine făcut, roșcovan la față, ochi rișetori și o mustecioară, de sub care se ivia cu atâta farmec zimbetul.

*

Linuța venise cu rufele de la rîu și le întindea pe sforile ce erau legate de-alungul curții. Mama ei, Zamfira, peptenă lână în pridvorul căsii.

— Mamă — țise Linuța cu glas din care se putea vedea neastempărul ce o ardea la inimă — am vădit pe Todor, trecea ulicioara cu fratele Vuții. Se ține Simion ăla de el ca un lotru. Nu îl slăbesc din ghiare, până nu-l înhață. — Mi-a spus Floarea, că duminică trimite Todor peștorii la Vuța.

— Bine face — răspuse Zamfira, — punând o mână de lână între pepteni.

— N'a fost astăzi Todor la noi?

— Nu.

— Nu, nu, că nu se poate scăpa de nemoteniile lui Ioardache. Se tem să-l lase pe la noi.

— Au țu vorba, doar nu cumva... hm... vești-ți de lucru și lasă-l în pace. Facă ce vrea. Eu am alte gânduri. — Ar fi bine să te silești cu cusătura aceea, să o isprăvești. De luni punem răsboiul, să țesem țoale.

— Ce ne mai trebuie nouă țoale? Doar avem un val întreg în pod, nici nu-s tălate.

— Tu vești numai până în vârful nasului. — Tot spuți mereu că Vuța se mărită, că ceea ce logodește, că pe cealaltă o pețesc — la tine nu te gândesci.

— Eu nu me mărit.

— Vești bine că nu. Îți împletii chică albă, ori ce?... Ești schilodă, ești oarbă, ești șchioapă, ce îți lipsește? Par' că pe tine nu te-a mai vră nimeni? — Săraca! — Altele abia apucă să se mărite și tu, tu ai rămâne de bună voie fată bătrână, de batjocura satului. — Asta mi-ar mai trebui. — Pavel nu vrea să se însoare, tu nu vrei să te măriți. Nu știi ce soii de oameni sînteți.

— Poi și Pavel are dreptate.

— De ce are dreptate, aș vră să știu?

— Lui îi place de Vuța și ea se mărită, nu așteaptă după el.

— Apoi, lumea stă numai din Vuța? Nu sînt fete destule, mai altfel ca ea?

— Sînt, sînt, dar dacă ți-i drag de cineva...

— Ia lasă-me cu gîrgăuniile voștrii... Ai gătat cu haînele?

— Gătat.

— Du-te la cumătra și cere-ți spata aia lată, cu care o țesut țolul Chivi. Spune-ți că am pune și noi răsboiul.

*

Era seară.

Bătrânul Coțoiu — tatăl Linuții — și Pavel — fratele ei — tocmai au sosit de la un țerg de țară. Erau veseli amîndoi, au avut țerg bun.

— Adă fata tatii o oală cu vin, să ne desmorțim oasele. — Mă da al dracului bine a mers țergul. — Au țu tu mulere, țerg ca ăsta n'am apucat nici de douzeci de ani. Umblău sfîrnarii ca nebuni după vite. Vor fi simțind ceva. Trebalor, destul că noi am vîndut de minune. Cinci sute boii cei bătrâni, trei sute juncanii aceia, până și vițeii i-am dat cu câte șeptedeci unul. Îmi pare reu că n'am dus și pe Joțana, o dam cu vreo sută cinci-deci — după cum a fost țergul, — mare folos și așa nu ne aduce. — Mai dă și acum cu piciorul la mulș?

— Dă, dă, — țise Zamfira — da-o-aș focului și nu suferi vițelul nici de cum pe lângă ea.

— Da ce mai este prin sat?

— Se însoară Todor — țise Linuța, care tocmai intra cu vinul.

— Cu Vuța — încheia vorba Pavel, încreșind sprincenele.

— Da, cu Vuța — răspuse cu ton dureros Linuța.

— Să le ajute Dumnezeu — țise bătrânul înghițind o dușcă de vin.

— Iacă vorbim de lup și lupul aci — se pripi a țice de la valtră Zamfira.

— Bine că te mai arăți pe la noi Todore — țise bătrânul prietinos — treci de șești. Da ce, am auzit, că nu-i glumă cu însuratul.

— Mai știe Dumnezeu cum îi bade Coțoiu.

— Adecă cum?

— Că chiar de aceea am venit și eu să vedem, ce sfat imi dați. — Am venit ca la părinți, atăția ani v'am mîncat pânea... și am gîndit să ve întreb și pe dumniavoastre.

Linuța își căută lucru prin casă, nu o prindea starea. — Pavel ședea tăcut și morăcănos în colțul la viții și își neteția țurecii cismelor. — Zamfira legă un caer de lână la furcă.

— M'am socotit — țise Todor — să me însor. Așa singur încă nu-i bine. N'am pe nimeni — și când me duc încoace în colo cu cărașitul ăsta, acasă stațu toate locului. Nu-i nici un spor și ar pute fi din mila lui Dumnezeu.

— Așa-i Todore, — țise bătrânul — bărbatul singur îi ca boul stingher, nu plătește nimic.

— Așa m'am gîndit și eu. — Apoi ce țici bade Coțoiu de Vuța asta, bună ar fi de mine? Dă me cunoști destul de bine, poți chibzuți.

— Te cunosc Todore și pe tine și tot neamul teii. Nu pot țice nimic reu — aș păcătui înaintea lui Dumnezeu. Și nu mi-i rușine ce om am crescut în casa mea. Te-ai ales fecior de treabă și mi-i fală că sub grija mea te-ai făcut cum ești. Ai rînduială, ai de toate... Fata încă nu-i fată nevrednică de tine, da n'ai cam ispitit, oare merge după tine?

— Să se ție fericită că o ia Todor — țise Linuța îmbujorată în obraji și cu ochii sticlind privind spre Todor.

— Încât îi pentru aceea, o am ca amănă, numai vorba lipsește — răspuse Todor îngîndurat și cu ton molatic.

— Cred țeu, — se amestecă iarăș Linuța — care fată n'ar merge după tine, doar... și chiar vrei să o ia Todore?

— Da ce să fac? Dacă aş pute altcum, — altcum aş face, dar aşá n'am încãtrãu, trebuie să o iaŃ.

— VeŃi mamã, Ńi-am spus eu, — Ńise LinuŃa ne mai putẽndu-Ń stãpãni plãnsul — Ńi-am spus eu.

RuŃinatã apoi de slãbicũnea ei, LinuŃa fugi afarã. Nici lui Todor nu ia trebuit mai mult. A eŃit Ńi el.

— Du-te, du-te Ńi ia pe VuŃa — Ńise LinuŃa impingẽndu-l.

— Tu nu vrei LinuŃã? — o intebã Todor tremurãnd de nerãbdare.

— Du-te Ńi ia-o, da să Ńci . . .

— Ce să Ńciũ LinuŃã, spune — Ńise Todor prindẽdu-o de mãnã.

— Lasã-me !

— Nu te las, nu te las. Nu cutez LinuŃã, cã Ńi-aŃ spune . . .

LinuŃa plãngea de prãpãdenie. Todor fãrã să se mai gãndeascã, sau să-i Ńicã ceva, o strinse la pept Ńi o sãrutã cu toatã dragostea ce de atãta vreme o Ńinea ascunsã in inimã. Cãnd o sãrutã mai cu foc, bẽtrãnul deschise uŃa.

— Adecã de aceŃiã imi eraŃi voi Ńi nimeni nu ve Ńciea, doar nici voi 'Po! haideŃi la luminã să ve vedem ce plãtiŃi. — LinuŃã, fata tatiŃi, veniŃi in casã, — ce ve ascundeŃi voi dragostea, doar nu-i lucru oprit nici de DumneŃeu.

MARGARETA MOLDOVAN.

Oceanul.

(Dupã Th. Botrel.)

*Odatã, lângã Ńerm, aveam
O casã micã Ńi frumoasã,
Unde puteam sã cãnt, cum vream,
Cãntarea mea melodiøsã.*

*Oceanul, intr'o ãi, suflãnd,
Trecũ de-asupra ei, urlãnd.*

*Mi-a dãrimat tot ce-am zidit,
Lãsãndu-me sãrac lipit;
Ca sã-l urõsc decĩ trebuesc,
Dar fãrã voe il Ńubesc.*

*Aveam, sã merg la pescuit,
O barcã tare Ńi uŃoarã
Ńi Ńute de ne'nehipuit;
Cĩnd o mãnam, credeã cã sboarã.*

*Oceanu 'n ura lui adãncã,
Mi-a sfãrimat-o de o stãncã.*

*Mi-a spart bẽtrãna barc'a mea,
De n'a rãmas nimic din ea;
Ca sã-l urõsc decĩ trebuesc,
Dar fãrã voe il Ńubesc.*

*Ca sã-mi mĩngãte bãtrãneŃea,
Aveam — ca braŃũ — trei nepoŃi;*

*Erã 'ntrupatã 'n ei blãndeŃa,
Ńi il Ńublam nebun, pe toŃi.*

*Oceanul crud, gelos pe ei,
Mi i-a rãpit, pe cãte trei.*

*Mi i-a rãpus, sã n'am la moarte
Un suflet doliul sã-mi poarte;
Ca sã-l urõsc decĩ trebuesc,
Dar fãrã voe il Ńubesc!*

RADU D. ROSETTI

Bibliografie romãnã.

— Raporturi Academiei Romãne. —

M. Strãjanu: *Principii de esteticã Ńi poeticã, partea II, Poesia, Craiova 1896.*

Cartea cu titlul de mai sus, trimisã de dl preŃedinte al Academiei Romãne in judecata prealabilã a subscribului (care de altmintrelea nu face parte din comisiunile de premii), este o foarte bunã carte de Ńcoalã. Modul expunerii Ńi impãrtãirea materiei dovedeŃe cã autorul e un pedagog experimentat.

Dupã cãteva noŃiuni de esteticã generalã, resumate dintr'o carte anterioarã a dlui Strãjanu, scrierea de faŃã explicã obiectul Ńi originea poesiei, raportul ei cu celelalte arte Ńi cu ŃciinŃa, mecanismul ei de versificaŃiune (metru, ritm, rimã, cesurã, hiatus, strofã), apoi trece la genurile poesiei (lirice, epice, dramatice), cari cu drept cuvãnt sũnt precedate de un lung capitol asupra literaturii populare. Intru aceasta autorul intrebuinteazã metoda nemeritã de a incepe mai intãiu cu o mare sumã de exemple (partea „practicã”), din cari scoate apoi Ńi pe cari intemeiazã regulile poetice (partea teoreticã).

In privinŃa exemplurilor alese de autor s'ar putã face oarecarã obiecŃiunã. Intre altele, „Negriada” dlui Aron DensuŃianu, din care autorul extrage lungi pasagi ca exemplu de poezie epicã, Ńi pare suberisului o lucrare imbrãcatã numai pe din afarã cu vestmãntul epopeei, dar lipsitã de ori-ce inspirare poeticã. Asemenea citatele din aŃã numitele „poesii” ale dlui HaŃdãu nu ne par la locul lor. Celebrul nostru coleg, in numeroasele sale scrieri, este mai totdauna ager, adeseori spiritual, uneori satiric, dar nici odatã poetic.

Cu toate acestea, dl Strãjanu, avẽnd sã dea exemple din literatura romãnã pentru toatã materia unui manual de „Poezie”, se poate scusa, dacã in starea de astãzi a literaturii noastre s'a creŃut obligat sã fie mai curẽnd prea indulgent decãt prea sever.

Terminãnd, imi permit a atrage deosebitã luare aminte a onorabilei Academii asupra paginelor 54—114 Ńi 240—273 din volumul dlui Strãjanu, pagine cari cuprind mai intãiu destule exemple Ńi apoi explicãrile teoretice relative la literatura popularã romãnã, legende, basme, snoave, colinde, descãntece, doine, hore, chiote, bocete. Este partea cea mai interesantã, partea specific romãneascã din scrierea autorului, Ńi aceastã parte mai ales justificã pãrerea subscribului, cã opera dlui M. Strãjanu meritã sã fie premiãtã.

TITU MAIORESCU.

Th. D. Speranția: *Anecdote afumate, București 1898.*

Pe dl Speranția singur dacă l-am întrebă, cari din anecdotele dsale le ține superioare, aceste de acum, afumate, sau acele dinteiu eșite din peana dsale, nu me îndoesc că ar răspunde că pe cele dintei; și dacă l-am întrebă pentru ce această preferință, ar răspunde: fiind că atunci când a atins pentru prima oară acest câmp, încă feclorelnic, al cugetării poporane, intrase într'un strat bogat de flori, din cari a cules pe cele mai frumoase. Acum l-a ramas să mai spicue pe ici pe colea câte o florică uitată. Isvorul deci din care se hrăni inspirațiunea dlui Speranția a secăt și deci nu mai poate da naștere unui val atât de puternic și de bogat ca acel ce curgea altă dată din el. Așa bunăoară, care este nota comică în anecdotele: *Schimbul țigănesc, Judecata, E bun și peșcele* și mai în toate celelalte? Una singură este foarte bună, de și mai mult istorică decât comică. Este aceea intitulată „Evreul și Dumneșeu”, în care reese că Dumneșeu evreesc e mai șiret decât cel creștinesc, care a fost înșelat de Evreii, o strămutare în cer a unei însușiri pământeșci de rassă.

Apoi, ceea ce poate dl Speranția nu ar încuviința, mie mi se pare că și prelucrarea stofei date de imaginațiunea poporală este mult mai slabă decât la cele dintei. E prea multă vorbă și umplutură, din care causă multe anecdote sânt prea lungi; apoi, în loc ca, precum se făcea lucrul în anecdotele vechi ale dlui Speranția, toată expunerea să fie presărată cu spirit, care te înveseliă în tot timpul cetirii, în „Anecdotele afumate” trebue să aștepți sfârșitul, spre a descoperi nota pretinsă comică, care înse ții mișcă tot atât de puțin diafragma.

Critica cea mai bună a „Anecdotelor afumate” sânt anecdotele cele vechi ale dlui Speranția.

Acestea se opun la premiarea unei lucrări mai slabe decât cea cu care ne-a deprins talentul minunat al autorului. Se vede că printr'un instinct sănătos a numit lucrarea sa mai nouă „Anecdote afumate”; dsa consideră singur lucrarea dsale cea dinteiu ca *proaspătă*. Afumat s'ar puté traduce în cazul acesta în franțuzeșce prin *du rechauffé*.

A. D. XENOPOL.

Dr. G. Maior: *Manual de agricultură raționată. Fitotechnia saũ cultura specială a plantelor, București-Brașov 1898*

Pentru a doua oară se presintă la concurs dl profesor G. Maior cu lucrarea sa „Manual de agricultură raționată”. În anul trecut numitul agronom a prezentat la concurs volumul I, despre „Agrologie”, pe care subsemnatul am avut onoarea să-l recomand Academiei spre premiare.

De rândul acesta dl Maior se presintă la concurs cu volumul al II-lea, „Fitotechnia saũ cultura specială a plantelor”, urmând într'astfel ordinea firească a lucrărilor agricole.

După ce ne-a arătat ce este pământul, cum se îngrășă și se amendează, acum autorul vine să ne arate cari sânt plantele cultivate în agricultură și care este cultura specială a fiecăreia dintr'ênsele.

Acest volum de peste 600 pagine se împar'e în douespredece capitole și îmbrățișează cultura tuturor plantelor agricole și a pășunilor. Una după alta vedem desfășurându-se înaintea noastră cum se cultivează cerealele, plante fundamentale ale agriculturii, special

pentru noi Români. După aceea ni se arată cultura leguminoaselor și plantelor uleioase, aromatice, textile, tinctoriale, narcotice, a plantelor tuberculoase, a plantelor de nutreț.

M'am încredințat din cetirea acestui de al doilea volum, că autorul nu numai că posedeză materia sa, dar ține să o expună în așa mod încât să fie înțeleasă de toată lumea.

Pentru fiecare plantă cultivată dl Maior studiază sistematic mai înteiu diferitele specii, dezvoltarea vegetațiunii, locul în asolament, pregătirea terenului, întreținerea plantei, boalele, insectele vătămătoare, recolta și în fine comerțul.

Am rămas pe deplin mulțumit de modul cum dl Maior a expus cultura plantelor agricole. În lucrarea sa agricultorii vor afla sfaturi și învățături folositoare; vor afla cum printr'o cultură rațională, nu numai se poate amelioră plantele, dar și sporî producerea.

Personal, felicit pe dl Maior pentru stăruințele și priceperea cu care conduce lucrarea ce a interpretat și rog cu stăruință Academia ca să încurajeze prin premiare munca neobosită și prielnică a acestui agronom. Cu aceasta Academia, nu numai va răsplăti meritul, dar va încurajă pe acei cari își întrebunțează șciința și experiența pentru binele obștesc.

Într'un timp când agricultura rațională are nevoie de toate încuragiările posibile, Academia, acordând premiul lucrării dlui Maior, va dovedi că se interesează de aproape de dezvoltarea economică a României.

P. S. AURELIAN.

Capriciũ.

Ce?! .. țic, că nu ai fi frumoasă?!...
De-aș sta s'o țic, ar fi păcat...
Ești însuși visul frumuseței,
Ești idealul intrupat!

Vorbești... e țarăș primăvară,
Cu fremuirea doințitoare
A vântului prin frunza rară...
Cu mormur tainic de isvoare ..

Zimbeșci... se 'nseninează cerul,
Și flori rêsar de bucurie,
Și lunca-î plină de mireșme
Și de cântări de ciocârlie...

Tu riđi... privighitoarea tace,
Și nu mai cântă de rușine,
Că ea, mătaștra... nu se poate
Să se asemene cu tine...

Tu dormi... nu te-am vęđut... dar sigur,
Că fericitți ca să te vađă,
Vin cãrduri ângerii din ceruri,
La pătușor să-ți ție pază...

Cum țic... cu toată frumusețea,
Cu toată te-a 'nzestrat natura...
Și toțus... eũ?!... o fi capriciũ?!...
Eũ nu-ți pot suferi... coloratura!

I D E A L U L

Peregrinarea spiritelor.

Mari și miraculoase surprinderi ne aduce știința modernă și de azi. Omul zboară ca pasărea, umbliă sub apă ca peștele și nu ne pune în urmărire că dilnic celim în diare de noue invențiuni.

Maî erî celiam de-pre „mașina de fotografat gândurile” a lui Edison, despre un presumpțiv meteor ce l-ar fi trimis pământenilor locuitorii din planeta Marș, despre telegrafarea fără sirmă, despre măsurarea în graduri a diferitelor simțăminte, cum e bucuria — ura, dragostea, ba despre spiritism, — hypnotism, telepathia lui Flammarion, peregrinarea spiritelor șcl. și zimbînd neîncredătorî, diceam — „interesante visuri moderne”.

Azi înse multe din astea nu le maî putem numi visuri — fiind documentate și cunoscute, așa telegrafarea fără sirmă, razele Röntgen, spiritismul — hypnotismul etc.

Nici una din aceste din urmă nu se aseamănă cu acele visuri a seclilor trecuți, cum eră „elixirul vieții — și tinereții vecnice” — ori „fabricarea aurului” — aceste mari și fantastice, dar nerealizate probleme, de cari și-a spart alchimia capul.

Dar omenimea își are și acum visurile ei pre-dilecte, cum este „comunicarea cu locuitorii din Marte”, „Telepatia lui Camille Flammarion”, — ori „peregrinarea spiritelor”.

Aceste visuri își au înse mulțime de partizanî zeloși, cari cearcă cu exemple să ne convingă despre adevărul aserțiunilor și credinței lor.

Din toate acestea ca mult interesantă mi-a atras atențiunea teoria din urmă — a peregrinării spiritelor.

Să vedem dar cam în ce constă — peregrinarea spiritelor?

— Spiritul omului este un ceva concret și abstract totodată, — o putere creatoare până azi necunoscută încă limpede, bunăoară cum este electricitatea și cum nu eră cunoscută în secul XIV ori XV.

Aceasta este cea putere creatoare care și prin care materia de lipsă — imensitatea de atome într-o continuă mișcare, (după Flammarion) — adunată fiind în diferite forme — alcătuește un trup, care trup e vîstmîntul spiritului — un instrument prin care spiritele lucrează, nisuind spre o necunoscută țintă.

Această putere (spiritul) intrînd în materie, o adună și formează, îi dă puterea de a ști și simți. Fără spirit astă materie rămîne tot numai o masă inertă, o masă de atome și celule ce nu sînt în acțiunea ce o numim noi — viețuire, le lipsește spiritul ce le centralizează acțiunea într'un scop, și se descompun.

Spiritul e neperitor, corpul numai ca materie e neperitor dar nu și ca formă. Spiritul sfîrșindu-ș chemarea prin un corp fie omenesc — fie animalic — își părăsește căsulia — a cărei organisme nu pot să-l maî servească — căci toate schimbătoase fiind începe a se descompune, — și în locul vechei căsuliî intră în cea maî de nou formată,* unde isprăvindu-și de nou chemarea — acest neperitor spirit își ia altă formă — și iar altă până în infinit, conlucrînd astfel la susținerea și formarea universului. Și ce se alege cu trupul?

Cum am șis, materia trupului e neperitoare, numai forma e peritoare. După ce spiritul părăsește trupul — urmează descompunerea, și celulele cari îl compun se resfiră prin pămînt — unde particulele dife-

rite, cu ajutorul protoplasmei formează cu timpul o nouă vietate, sau partea unei noue vietăți, ca d. e. a unui fir de iarbă, a unei floare, în care formă, ajungînd eventual ca nutremînt în interiorul unui animal, prin mistuire și alte procese a nutririi — se formează ca o parte a trupului ce l-a primit spre nutrire, de unde apoi prin zămislire ajung de a formă partea unui nou trup — căsulia altui spirit. Sînt nemărginite căile și infinit de multe formele ce le fac și acum celulele și atomele prin difuziune de la descompunerea din un corp până de a reveni într'un nou corp ca parte întregitoare.

Se poate, ca materia din trup descompunîndu-se, miî de ani să nu maî formeze partea unui trup viețuitor, ori apoi ca miî de ani de arîndul să formeze partea diferitelor plante, fără de a fi luată ca nutremînt de vre un animal plantifer.

Din diferite combinații în materie provin apoi diferitele forme la plante și animale. Aici avem de exemplu cadavrul unui șn.

Îngropîndu-l, cu timpul se descompune — și nu rămân decît oasele, cari iar pier cu timpul. O mică celulă din miliardele cari au compus est trup — încurînd ajunge ca nutremînt prin rădîcina unei plante — în frunzele aceleia. Vine un animal plantifer, mînăncă planta a cărei particică e celula transformată în plantă din cadavrul amintit, și prin digestiune ajunge o parte a aceluî animal. Omul mînăncă animalul, celula poate ajunge partea acestuî om, s'a reîntors dară, pe cînd celelalte celule încă nu vor fi ajuns să fie primite nici ca nutremîntul unei plante. Acuma cîte celule or fost, — și în cîte chipuri puteau ajunge din nou în corp omenesc, și în cît timp.

Spiritul e vecinic acelaș — e în tot locul egal — diferența provine din perfecțiunea sau neperfectiunea corpului în care providențial a ajuns, intrucît corespunde acel corp pentru a desvoldă acțiunea largă a unui om, ori a unui animal maî primitiv.

Spiritul e vecinic acelaș, numai împregiurările sînt altele.

Materia e vecinic aceeaș, numai combinațiile sînt diferite, cari combinații sînt fără număr, cum și formele tuturor ce vedem, sînt fără număr.

Aceasta ar fi să fle ca întroducere, palida definiție a teoriei pe care se bazează unul din cele maî noave visuri ale omenimei, un ceva scurt — disparent în marea definițiilor de acest soi.

Cîte căsi — atâtea năravuri — câți oameni — în atâtea chipuri înțelesă această teorie.

Sînt foarte interesante exemple prin cari voesc să ne dovedească visătorii acestor visuri — temeîl acelor dișe de ei.

E interesant iară ce susțin ei încă, adeca diș că un trup poate să obvină în mari intervaluri format în gîrul aceluiaș spirit din aceleași ori maî aceleași celule — și între aceleași împregiurări.

De exemplu că Alexandu cel Mare, Cyrus, Hanibal, Caesar și Napoleon I ar fi fost acelaș neastîmpărat spirit, dar numai spirit și nu și materie.

Numeroși scriitori moderni scriu în acest sens, unii în convingere deplină, — alții cu jumătate de gură.

Din ai noștrii poetul A. Vlahuță încă aduce un exemplu în novela lui „Amintiri” — apărută în volumul intitulat: „În Vîltoare”.

Totul se bazează pe „uitare”, că adeca noi nu ne aducem aminte de formele și împregiurările anterioare

* După prevedință — ori după legea evoluțiunei lui Darwin.

În carî am trăit — adeva spiritul nostru a funcționat după legile naturii, cu toate aceste obvin casuri — când unele persoane în unele momente vîd ca prin sîtă cîte ceva din nepetrunsul mister.

Acest cas obvine în novela lui Vlahuță, când un medic italian îi pîrî cunoscut și încă mult, cu toate aceste nu șcicia de unde. Asemenea și el medicului. S'au agrîit, au adus toate locurile unde ar fi putut conveni, dar nici unul nu umblase prin regiunile unde umblase celalalt.

În urmă medicul explică — cumcî de sigur în asemenea împregîurări — formă și spirit, au mai convenit ei cu miî de ani înainte, și amintirea și-au pîstrat-o spiritele, ceea ce e fenomen.

Dintre mulți alții, amintesc și romanul lui Al. Dumas „Joseph Balsamo”, sau „Din memoriile unui medic”, unde Joseph Balsamo amintia pe rînd formele în carî a viețuit el anterior, șcicia hypnotica — și prin multe minuni de ăstfel — își cîștigă credincioși, pe cînd soțul seî — un bîtrîn învîțat, cîută inîr'una să afe „elixirul vieții”, și metoda de „a fabrica aur”.

Atunci eră puțin luat în seamă, și mai lîrziî Joseph Balsamo a fost arestat ca șarlatan, pe cînd ađi această teorie își are atîși adicții.

Cum am đis, totul se basează pe ultiare. Închipuiscă-și ori cine, ce confusiune și schimbare s'ar produce în omenime, cînd printr'un metod oare-care și-ar puté aminti omul toate viețile sale trecute, precum și ale altor oameni.

Cugetînd la asta, deja tot lucrul ne va pîrî vis.

Aduc ca exemplu urmîtoarea schiță de pe un vis al meî, cît se poate de interesant.

Într'o dupăprîndă de vară, — tîvîlit pe canapea cugetam tocmai la „peregrinarea spiritelor”, — cînd clopotele de vecernie sunau somnoros — iar murmurul lin al lor imî pîrea așá mistic — așá ceva profetic. Gîndul prin închipuire me purtá într'un oraș al evului mediî, apoi în unul al anilor 3000 — în viitor, asemînundu-le, și mîsurînd timpul — imî produse nu șciî cum o indispoziție și pesimism — cî ce nimic e omul și viața lui în fața vecîniciei.

În așá dispoziție am adormit, — eră cîldurá mare.

Mintea mea pornitá pe astá cale a gîndirei nu și-a înterupt înse funcțiunea, din care cauza am avut o mulțime de visuri ciudate.

Iată o copie mică, de pe amintirea ce mi-a rîmas în creier din acel vis . . . Dormiam în iarba unei mari grădini încungîurată de un gard înalt. De-odată o mînă de ghiață mi-se lăsá pe frunte — și un glas de metal — imî đise: »Omule — ce imî calcî hotarele? Nu ve puteți voi stăpîni curiositatea, trebuie să ve purtați ochii vîștrii șpionî și prin aste plașuri ce nu vi-s permise? De ce ai venit aici, de ce te-ai culcat în iarba mea?»

Privirea lui eră schinteietoare, vocea detunătoare și profetică, fața lui ca din marmurá sculptată, severă, ce me umplea de fiori.

Cînd deschisei spăimîntat ochii, vîdui lîngă mine o figurá ca omenească — dar mai mare — mai puternică — și eră în ea ceva infricoșător — cum nu mai vîdusem. Eî cercam să me ridic — dar nu me puteam clintî din loc, — apoi bolborosî cîteva cuvinte: Iertati-me, — crede cî nu cu voie am venit aici, — nu șcicam cî e oprit.

Densul se înseniná puțin, un suris indulgent îi rîșári pe buze, apoi imî đise: „Șciî cine sînt eî?”

„Nu” — îi rîșpunsei eî îndată. — „Să șciî dar,

— acesta e cîmpul secretelor sfinte, — đise el, — în care fiecare fir de iarba este un secret ce nu vîdat voue să-l șciî — iar eî sînt ingrigatorul. Voi înse totuș strábateți pîná aici — și prin gard furați cîte o plantá — iar hoțul alergînd cu ea între voi și arátându-vi-o — voi îl preamăriți și stimați. Acum înse nu ve îndestuliți de a remáné pe lîngá gard — unîl de ai vîștrii mai sar și gardul. Înse vai de cel ce îl sare — acela își perde mințile. Așá vei pîti și tu”.

Un fior imî trecu tot corpul — să nebunesc? — e grozav.

(Ve uina.)

V. E. M.

Poesii populare.

— De la Vașcoî în Bihor. —

Ġat e fata de micuță,
Furá baniî din ulcicá,
Și se cará pîngá Criș,
Tot încet și lupiliș,
Pîná-i dá la hididiș,
Ba mai merg și la ducheán.
Dupá pipá și duhan,
Ca se dee la Stefan,
Ce șci descántá de danț.
Veđendu-și drăguțul,
Sare 'n sus ca mîtuțul.

Fire-ai bade a dracului,
Ce ai đis eri astáđi n-ai,
Fire-ai bade rob la cruci,
M-ai iubit și nu me duci,
Fire-ai bade rob la smei,
M-ai iubit și nu me tei.

Doamne duce-m'aș,
Cu oile pe imaș,
Cu mîndra sárutá-m'aș.
Bădiță gurá de caș,
Nu lăsá boii 'n imaș,
Cá ai prea mulți pismași,
Și nu-i tatá-l teî biráú,
Sá te scoatá de la reú,
Nici mumá-ta biráiță,
Sá-te scoatá din chemiță, (temnița)

Trecuiî gardu n' trei grădini,
La drăguța din vecini.
Veđuiî iarba cam pîlitá,
Și pe mîndra adormitá.

Frunză verde calapăr,
Doi seđiori mîmá me cer.
Unu-i alb, altu-i negru,
— Frunză verde de mer dulce,
Dupá albul eî m'aș duce,
Frunză verde de mer acru,
Dupá negru a merge dracu.
Cá trebuie pîriul oprit.
Și mueri la soponit,
Și sopon de 5 argint,
Dracul l-a vedé albind.

VASILE SALA.

SALON.

Cronică teatrală bucureșeană.

— „Intrigă și amor“, — tragedie în 5 acte de Fr. Schiller, reprezentată pe scena „Teatrului Național“ cu concursul dozoarei Agata Bărsescu.

În iulie 1783 Schiller prezintă baronului Dalberg, directorul teatrului din Mannheim, tragedia „Luise Millerin“, la care lucrase timpul petrecut în liniștea satului Bauerbach, la moșia protectoarei sale a doamnei de Wollrogen. Noaua sa tragedie apărură mai întâi în tipar la începutul anului 1784, înse cu titlul „Kabale und Liebe“, schimbat în acest chip la insistența amicului său Iffland, fecundul dramaturg din Mannheim. În aprilie aceluiaș an se jucă pe scena aceluși teatru cu un succes epocal, cum nu-l avuseseră nici „Hoții“, nici „Fiesco“, tragediile anterioare ale lui Schiller. Din Mannheim jalnica poveste a Luisei Miller trecură repede peste toate celelalte scene germane, pretutindeni primită fiind cu însuflețire. Numai în Stuttgart, orașul în care Schiller eră mai bine cunoscut, ea fu oprită după întâia reprezentație, din cauza alușilor ce conținea la adresa casei domnitoare, a aristocrației și moravurilor aceleia.

Iată căror motive se poate atribui entuziasmul mulțimei și manifestația ostilă din Stuttgart.

În primul rând noua tragedie, pe lângă înaltele calități dramatice, prin cari a întrecut de-odată toate produsele literare germane de acest gen, eră o piesă de tendență; trată o problemă scoasă din raporturile sociale de atunci și purtă în sine germenele revoluției sociale. În „Hoții“ Schiller atacase falșă întocmire a statului. În „Fiesco“ trăsese spada în potriua domniei tiranilor. În „Intrigă și amor“ încordă o strună analogă, flagelând deosebirea de clasă. Toate aceste trei drame sânt deci revoluționare și constituite nota principală a epocii numită în literatura germană „Sturm und Drang“. Ca drame de tendență legitimează perfect atât însuflețirea mulțimei, cât și aversiunea claselor privilegiate.

Deosebiri de clasă!

Ce straniu ni se pare astăzi, în acest timp al esageratelor pretenții de egalitate socială, când mai auzim accentuându-se deosebirea aceste. Astăzi numai câte-o căsătorie morganatică, ca cea proiectată la Viena, sau câte-o romantică ca cea de la Paris, ne mai amintesc cu un accent de ironie subțirele paravan dintre om și om și ne probează astfel colosala evoluție în concepția conveniențelor. Ne-am înnoit și auz dispărut de mult bizarele prejudeții, aceste moșteniri medievale. Și literatura a avut aici un rol de căpetenie.

Pe la începutul veacului al XVIII-lea literatura se socotia încă drept un privilegiu al claselor superioare. Poeți și esteticianii de-o potriua profesau ca postul principal al dramei și al romanului acel principiu, că ori ce erou trebuie să fie descendentul unei familii domnitoare sau cel puțin nobile. Cu tradiția aceasta a rupt-o mai întâi Englezul Richardson, ale cărui romane, cu subiecte din popor, auz avut o influență

determinantă asupra literaturii universale. Cele dintr-o dramă din popor le-a scris un alt Englez George Lillo. Sub influența acestora literatura „clasei inferioare“ s'a dezvoltat treptat la Francezi și la Germani. În Franța Diderot cu „Fiul natural“, în Germania Lessing cu „Miss Sarah Samson“ și „Emilia Galotti“, cât și H. Leopold Wagner cu „Reue nach der That“ auz spulberat prejudețiile de estetică literară și auz creat așa numita tragedie socială („Bürgerliches Trauerspiel“), care în Germania a luat un avânt puternic prin Schiller și a ajuns la înălțimea de astăzi prin Auzengruber.

O astfel de tragedie socială este și „Intrigă și amor“. Ea ne reamintește înainte de toate „Noua Eloisă“, romanul lui Rousseau, cea mai tipică expresie a deosebirii de clase din veacul trecut. Julia și Saint-Preux, din romanul lui Rousseau, reprezintă cele două clase, între cari ca o fantomă s'a pus sofistria veacului, pe care autorul cată a o delătură, făcându-se apostolul amorului nestavilit și al căsătoriei libere. „Nu este oare căsătoria cea mai liberă și cea mai sfântă alianță?“ țice Rousseau prin rostul lui Saint-Preux. „În ochii mai toate legile cari vor să o impedeze sânt nedrepte, iar părinții cari umblă să pună obstacole, sânt tirani. Aceasta este doar virginala alianță a naturii și numai Dzeu dispune asupra inimilor... Și dacă mi se va face imputare, ca în acest chip se distruge ordinea socială, eu voi răspunde, că dușmanul acestei ordine este numai tirania părinților. Adevărata ordine socială pretinde, ca rangul să se măsoare după merit, iar alianța inimilor să se întemeieze exclusiv pe o proprie alegere. Aceia cari pretind, că aici nașcerea și a-verea să fie hotăritoare, să fie ei enșii socotiți drept turburatori ai ordinii“...

Astfel Rousseau în romanul său cel cu nedreptul uitat de generația noastră!... Și cel ce a citit drama lui Schiller sau a vădut-o pe scenă, va fi observat numai decât, că fondul ei este alcătuit din aceste principii ale lui Rousseau.

În fața fetei din popor Luisa Müller stă baronul Ferdinand de Walter, fiul presidentului țerei. Inimile lor sânt legate prin pornirile puternice ale firei, dar ca o prăpastie adâncă și de nenorociri prevestitoare stă între dênșii: deosebirea de naștere. Amorul lor e mare și conscient de prăpastie, peste care înse își propune a trece, înfruntând toate nefastele prejudeții. Se pornește lupta glasului inimei și a umanității împotriva conveniențelor și a corupțiunei. Dușmanul este ocrotit și de scutul diabolic al intrigei. Domnitorul, presidentul, metresa prințului și întreaga camarilă a Curții își dau mâna și isbutesc în sfârșit a sfărma altarul sfânt al acestei părechii. Steagul alb al iubirii nevinovate cade terfelit de intrigă și se prevale în prăpastia dintre cele două clase sociale. Soartea a două ființe, destinate de natură a trăi împreună, devine astfel extrem de tragică...

Astăzi, firește, deosebirea socială, motivul principal din tragedia lui Schiller, este un anachronism. Nu mai puțin suferă tragedia din punctul de vedere al esteticii moderne, care exclude motive ca scrisoarea Luisei către mareșalul Kalb (sau batista din „Othello“), aceste surrogate artificiale ale intrigei pentru determinarea tragicului și pretinde dezvoltarea acțiunei și a caracterelor numai în baza necesității psihologice.

Dar cu toate aceste evidente conflicte cu vederile moderne, tragedia „Intrigă și amor“ continuă a fi jucată și a deșteptă încă simpatii mari și a se menține pe scenele teatrelor tuturor popoarelor civilizate. Este ac-

țiunea viuă ce înlănțuiește atențiunea, contrastul sufletesc al figurilor, ideile umanitare exprimate și puterea poetică inerentă întregii compozițiuni, cari i-au asigurat efectul teatral. Iar — cum constată criticul contemporan Kuno Fischer în cartea sa „Schiller als komischer Dichter” — valoarea acestei drame continuă a se afirmă în mod extraordinar prin juxtapunerea elementelor comice cu cele tragice...

Repețita reprezentare pe scena teatrului nostru Național cu dsoara Agata Bărsescu în rolul Luisei și mulțumirea generală cu care a fost primită, sunt o puternică probă de excepționalele calități ale tragediei lui Schiller. Diarele de aici au vorbit pe larg despre succesul dsoarei Bărsescu și al bravilor artiști cari i-au dat posibilul lor concurs. Eu voi face o singură observație și anume tot de natură literară.

În decursul reprezentațiunii am putut remarcă diferite schimbări de text, făcute de traducător, de regisor sau poate chiar de câră artiști. Așa de pildă în actul întâiu, Miller (di Petrescu) dice, că n'ar voi, ca fiica sa Luisa să pățească ca Gretchen a lui Faust... Ei bine, acesta este într'adevăr un adaus unic, pe care în original nu-l vom găsi, din simplul motiv, că „Faust” al lui Goethe a vedut lumina zilei cu vre-o câțiva ani după tragedia lui Schiller, iar figura Margaretei a devenit numai atunci populară. O oare-care orientare în istoria literaturii se recomandă totdeauna domnilor cari traduc și adaptează piesele pentru programul Teatrului Național.

IL. CH.

Ilustrațiile noastre.

Albert regele Saxoniei, al cărui portret se află de asta-dată pe pagina primă a foii noastre, este unul din cei mai iubiți principii germani, care anul trecut, în mijlocul unui entusiasm general, ș-a serbat jubileul de 25 ani al domniei sale. Densul e prototipul domnitorilor buni, care domnește cu înțelepciune și sub care poporul se a făcut mari progrese. Întăiu a studiat drepturile, apoi a intrat pe cariera militară, unde a avut succesele cele mai mari. E prietenul cel mai bun al monarcului nostru. În toamna aceasta a implinit 71 de ani.

Idealul. Pictorii au și ei idealul lor. Și cine l-ar pute înfățișă mai cu succes decât tocmai densii, cari au la dispoziție penelul și colorile? Un astfel de ideal este portretul din lăuntru foii noastre.

LITERATURĂ.

Academia română a ținut vineri la 8 dec. n. ședință publică sub președința dlu V. A. Urechia. În aceasta ședință dl dr. Babeș a făcut o importantă comunicare asupra Pelagrei; iar dl dr. G. Marinescu asupra celulei nervoase. În ședința publică din vinerea viitoare dl V. A. Urechia va vorbi despre Caragea Vodă, asemenea și dl profesor Gr. Ștefănescu va face o importantă comunicare membrilor Academiei Române.

Concursul literar al Asociațiunii. Primul concurs literar, pentru scrieri menite a se publică în biblioteca „Asociațiunii”, scrie „Tribuna” n'a dat rezultatul dorit. Au intrat scrieri de la trei învățători: Iuliu Groșoreanu a trimis „Scrieri pentru popor” tipărite deja, să se se retipărească. Acestea sunt eschise de la concurs. Dl I. Pop Reteganul a trimis 64 scrieri, ca

comitetul să aleagă. S'au retrimis autorului, ca să le aleagă însuși și să le înainteze la al doilea concurs conform condițiilor stabilite, în volume de cel mult 5 coale tipar. A trimis dl Romul Simu, o scriere originală „Despre creșterea tinerimei, îndeosebi despre creșterea ei în frica lui D-zeu și moravuri bune”. Scrierea de altfel bunișoară nu s'a găsit corespunzătoare și la nivelul literar ce se cere. De aceea premiul nu i-s'a putut da, făr' a fost incurajat autorul, care singur a lucrat anumit pentru concurs.

Anuarul seminariului românesc din Lipsca. Am primit la redacție noul volum al dlu dr. Gustav Weigand, intitulat: „Sechster Jahresbericht des Instituts für Rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig, herausgegeben von dem Leiter des Instituts Prof. dr. Gustav Weigand” (Al șesele Anuar al institutului pentru limba română (Seminar român) din Lipsca, editat de conducătorul institutului, profes. dr. Gustav Weigand.) Ca toate celelalte publicațiuni ale distinsului profesor, astfel și volumul acesta cuprinde niște studii foarte prețioase asupra dialectelor române. De asta-dată dsa ne prezintă dialectele din valea Someșului și a Tisei, pe cari le-a studiat prin călătoriile făcute anume în fața locului. Întăiu dă o schiță a călătoriilor sale, însemnând nu numai orașele și satele pe unde a trecut, ci și persoanele cari i-au dat mână de ajutor la cercetările sale. Urmează descrierea dialectelor, și constată că pe teritoriul acesta se găsesc multe deosebiri dialecticale, cu toate acestea limba atât în văi cât și la munți e mai uniformă decât în Banat, unde din sat în sat, ba chiar în aceeași comună dai de pronunțări deosebite, căci acolo populațiunea s'a compus prin emigrări în diferite timpuri, câtă vreme aici și ținuturile mai îndepărtate au aproape aceeași pronunțare. Mai bine pare că s'a păstrat în Maramureș; dialectele din valea Someșului sunt aproape aceleași, cu excepțiunea oșenilor, cari se apropie mai mult de dialectul din Maramureș. Teritoriul numit Câmpie aparține mai mult dialectelor de pe Mureș, chiar și în nemijlocita apropiere a micului Someș. Innălțimile cari se ridică paralel cu acest riș sunt totodată și granițele dialecticale. Despărțitoarele de ape sunt de regulă și granițele dialectelor, chiar și dacă ele nu formează niște pedeci de comunicațiune. Se ocupă în deosebi de limba Românilor din Țara-Oașului, adică de cele 14 comune din marginea spre Maramureș a comitatului Sătmar. Apoi înșiră câteva particularități. Publică poezii populare și încheie cu un glosar. A doua publicațiune din acest Anuar poartă titlul: „Codicele Dimonie” tot de dl Weigand. Urmează un „Glosar istrio-român” de dr. Arthur Byhan. În sfârșit câteva appendice la Glosarul lui Byhan, iarăș de prof. G. Weigand. Ce date a Anuarului însemnăm că în anul trecut au fost în seminarul românesc din Lipsca 24 de studenți și anume: 11 Români, 10 Germani, 1 Rus, 1 Danez, 1 englez.

Insula morților, nuvelă de R. Voss, tradusă de dl Andrei Bărsescu, a apărut la Brașov, în editura librăriei Cîrșcu. Acțiunea nuvelei se petrece la Roma și e ținută pe o temă interesantă și petrecătoare. Traducerea e ușoară și naturală, așa precum se vorbește, fără să se caute frazele neaoșe spre a face impresiune de originalitate. E limba românească, precum se vorbește prin Ardeal. Cetitorii de sigur vor ave multă plăcere. Tiparul curat și frumos.

Doze călindare din Caransebeș. Din Caransebeș primăra de odată douze călindare, amândouze editate

de tipografia și librăria diecesană. Primul se numește: „*Calendariul Românului*“. Conține șematismul diecesan; în partea literară, portretul și biografia episcopului Ioan Popasu; Cum să îmbunătățim cercetarea școlii? Resbelul ruso-român-turc. Apoi câțiva articoli reproduși din diferite reviste, poezii de Alexandri, notițe economice și anecdote. — *Bănăfanul* se numește călindarul al doile, cuprinzând lucrări extrase din primul călindar; acesta e merit pentru popor.

O foaie nouă. „Reuniunea economică“ din Orăștie va edita o foaie economică, a cărei trebuință se simte din cauza că „*Revista Economică*“ din Sibiiu se ocupă mai cu seamă de chestiuni financiare. Dacă noua foaie economică va apare, „*Revista Orăștiei*“ va înceta.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Dșoara Agata Bărsescu ș-a continuat în săptămâna trecută debutul se în piesele: „Eva“ și „Medeea“. Succesul în continuu a fost mare și teatrul totdeauna plin, asistând și regina Elisabeta, care fu primită cu ovațiuni în prima seară. Relativ la angajarea pentru anii viitori a artistei, despre care am scris și noi în nr. trecut, găsim în „*Timpul*“ următoarea informațiune: Dl Take Ionescu, ministrul instrucțiunii publice, a aprobat contractul încheiat de direcțiunea generală a teatrelor cu dra Agata Bărsescu. Dra Bărsescu este angajată pe un period de 5 ani, plătindu-i-se 1500 lei lunar cu începere de la 1 aprilie 1900 și numindu-o pe aceeaș și societară de clasa I-a. În cazul când nu va fi numită societară, retribuția va fi ridicată la 2000 lei lunar. Dșoara Bărsescu va beneficia de un concediu în lunile septembrie, octombrie și noiembrie.

Teatrul Național din Iași. Câtă vreme la București debutează dșoara Agata Bărsescu, dna Aristița Romanescu, distinsa societară a acestui teatru, joacă la Teatrul Național din Iași. De curând dsa a avut mare succes în drama „*Fedora*“ de Sardou. La reprezentație a asistat și guvernatorul Basarabiei, care a venit într'adins din țara vecină. Și la Teatrul Național din Iași s'au început reprezentațiile de după miadădi; prima reprezentație s'a dat duminică, jucându-se „*Fântâna Blandusiei*“ de V. Alexandri, cu concursul dnei Aristița Romanescu.

Artiștii Teatrului Național la Ploești. Din cauza debutului dșoarei Agata Bărsescu la Teatrul Național din București, jucându-se mai cu seamă tragedii și drame, artiștii de la comedie nu prea sunt ocupați pe scenă; de aceea de la 1/13 l. c. au început să dea reprezentațiuni la Ploești, de doue ori pe săptămână, mercuria și duminica, în urma încheierii unui contract cu direcția generală.

Societatea română de diletanți „Progresul“ din Făgăraș se va întruni în adunare generală în 24 decembrie n. sub presidiul dlui dr. Ioan Turcu, secretar dl Ioan Berescu. Adunarea se va ocupa cu afaceri administrative.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Pentru congresul național bisericesc din Sibiiu s'au mai ales în diecesa Aradului dintre mirenii dnii: dr. Eugen Mocsonyi, mare proprietar în Capolnaș, în

cercul Birchiș; dr. Iosif Gall, membru în casa magnatilor, mare proprietar în Lucareț, în cercul Chisetău; Zeno Mocsonyi de Foen, mare proprietar în Bulci, în cercul Lipova; Vincențiu Babeș, membru al Academiei Române, în cercul Vinga; Paul Rotariu, director executiv al „*Timișanei*“ din Timișoara, în cercul Timișoara.

Un nou doctor în drept. Dl Titu Mălaiu, fiul dlui dr. I. Mălaiu, profesor la gimnasiul din Năsăud, a fost promovat la universitatea din Budapesta la gradul de doctor în drept.

Renta școlilor române din Brașov. Diarele din Budapesta scriu, că la stăruința ministrului de externe Goluchowski și la dorința expresă a Monarcului, guvernul unguresc a permis ca gimnasiul gr. or. românesc din Brașov să poată primi iarăș renta de la guvernul român din București. Aceasta rentă, conform informațiunii acelor diare, se va trimite de către guvernul român prin intermedierea ministerului de externe, la ministerul de culte al Ungariei, care va controla întrebuințarea ei și va împedea să se poată da pentru scopuri politice.

Pentru masa studenților. Dl dr. Ioan Mihu, directorul executiv al institutului „*Ardeleana*“ din Orăștie, a dăruit mesei studenților de la școlile române medii și superioare din Brașov suma de 90 fl., ce-i competeau ca comisar consistorial delegat la Brașov spre a conduce alegerea administrațiunii școlare.

C E N O U.

Hymen. Dl George ^{Udrea} Udrea, prim-pretor al cercului Bran, comitatul Făgăraș, s'a logodit cu dșoara Vilma Pop, flica dlui I. Pop, vicedirector al direcțiunii financiare din Rimaszombat. — Dl *Corneliu Felix*, căpitan de artilerie în armata României, fiul dlui dr. I. Felix, membru al Academiei Române, s'a cuunat la București cu dșoara Adela Docan, flica reposatului George Docan, dvocat în Galați.

Asociațiunea din Sibiiu. Comitetul în ședința sa din urmă, precum aflăm din „*Tribuna*“, a decis să se înființeze mai multe *despărțăminte noue* și ca delegați pentru convocarea membrilor și constituirea despărțămintelor au fost numiți dnii: Ioan cav. de Pușcariu (Bran), Mihail Popovici protopresb. pentru Orșova, Andrei Medan pentru Șomcuta-mare, Ioan Droc prot. Merceurea, Paul Miulescu prot. Torac, Nicolau Zigre adv. Oradea-mare, dr. Iustin Pop adv. Tinca, dr. Aurel Popovici Nădlac, Ios. Morariu prot. Dobra, dr. Florantin Mihályi adv. Marămuș, dr. Teodor Mihali Deș, Dum. Moldovan prot. Nechrichiu, O. Zepeneag adv. Verșeș, Voicu Hamsea prot. Lipova, Andrei Barsean prof. Ciuc-Treiscaune. Cu deosebită bucurie luăm act, că comitetul a cuprins și Oradea-mare în cercul se de activitate, căci astfel s'a realizat o viuă dorință a Românilor din aceste părți, cari de mult așteptau ca comitetul centrul, conform usului se, să numească și aici un delegat pentru înființarea despărțământului. Acum delegatul fiind numit, urmează ca adunarea constituitoare să se convoace și astfel să se facă un nou pas pentru afirmarea pe terenul cultural național al Românilor din acestea părți. Asemenea ne bucurăm, că s'a decis să se facă un despărțământ și la Tinca, centrul părții celei mai cu dare de mână a Românilor din Bihor, unde ne așteptăm la un rezultat frumos. Astfel Asociațiunea va ave în Bihor trei despărțăminte: la Beinș, Oradea-mare și Tinca.

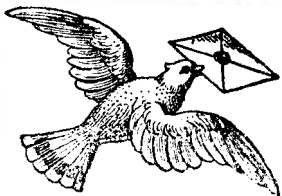
Ateneul Român din București. Vineri a fost obișnuita adunare a membrilor Ateneului român. Cu această ocazie s'a proclamat ca vice-președinte de onoare al Ateneului român dl Bacceli, ministru de instrucție publică din Italia; iar ca membru de onoare marele florumân contele de Gubernatis. Tot în ședința de atunci s'a proclamat membrii cari vor compune secția a patra de Bele-arte creată acum din nou. Iată persoanele cari au fost proclamate în această secțiune: d-nii Nicolae Grigorescu, artist-pictor; dl Hegel, sculptor; d. Mirea, profesor și pictor; dl G. Ștefănescu, profesor la conservator; J. Mincu, arhitect; dl Voinescu, pictor; dl Musicescu, profesor la conservatorul din Iași și creatorul corului mitropolitan din Iași. Dl Galeron, arhitectul palatului Ateneului român, a fost proclamat membru de onoare. De asemenea s'au complectat locurile vacante de membri, la celelalte secțiuni, prin numirea dlor I. L. Caragiale, dr. Babeș, dr. Obreja, Erbiceanu și D. Olănescu.

Conferința dnei Constanța de Dunca-Schiau, la Ateneul Român din București, despre care am vorbit în numărul trecut, se va ține la 12/24 decembrie. Subiectul conferinței este: „Educațiunea copilului român”.

Bal românesc la Sibiiu. Reuniunea femeilor române din Sibiiu va aranja și în carnevalul viitor, la 3 februarie, un bal în folosul scopurilor sale umanitare ce urmărește.

Au murit: *Petru Roșca*, protopresbiter al Turzii, la 27 novembre (9 decembrie,) în Apahida, în etate de 46 ani; — *Carolina Ilieș n. Simon* în Sângeorgiul-de-Câmpie la 5 decembrie în etate de 63 ani; — *Ioan Pop*, preot gr. cat. în Decea, la 4 decembrie, în etate de 47 ani.

Poșta redacției.

Avis colaboratorilor noștri. Stimații noștri colaboratori, cari voesc să ne trimită lucrări pentru numărul de Crăciun al revistei noastre, sunt rugați a ni le expedia până în 13/25 decembrie. Dorim ca în numărul acela să putem intruni pe toți colaboratorii noștri mai de frunte.

Amintiri. Lipsă de subiect interesant. Păcat, căci ai o bună limbă românească.

Călindarul săptămânei.

Dum. XXVI. după Rosalii Ev. a 10-a, dela Luca, c. 13. gl. 1. a inv. 4

Ziua sept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Soarele
Duminică	5 Cuv. Sava	17 Lazar	7 53 3 81
Luni	6 P. St. Păr. Nicolae	18 Achile	7 53 3 82
Marți	7 Păr. Ambrozie	19 Abraham	7 54 3 33
Miercuri	8 Cuv. Patapie	20 Amon	7 55 3 33
Joi	9 Zem. S. Ana	21 Ap. Toma	7 55 3 34
Vineri	10 Mart. Mina	22 Beata	7 56 3 35
Sămbătă	11 Păr. Daniil Stêlp.	23 Dagobert	7 57 3 86

Abonament la „Familia“

În anul viitor, intrând în al 36-lea an al existenței sale, „Familia“, pe temeiul acestui trecut îndelung în serviciul culturii naționale, face apel la sprijinul publicului cult românesc.

Redacțiunea își va da toată silința să ridice cât mai mult nivelul literar, intrunind un număr tot mai

mare de colaboratori; iar editura va căuta să dea foii o înfățișare cât mai plăcută, ca hârtie, tipar și ilustrațiuni.

Drept premiu, abonații noștri vor primi și în anul viitor un tablou istoric național colorat, intitulat: „Ștefan cel Mare pe patul de moarte“, de pictorul Sava Henția. Tabloul acesta, lat de 98 cm. și înalt de 75, executat în 16 culori, într'un mare institut de arte grafice din București, imponent și frumos, încât poate să decoreze ori ce casă românească, se va trimite **gratuit** tuturor abonaților noștri, cari pentru anul viitor vor răspunde abonamentul pe un an sau cel puțin pe jumătate de an, — dacă pentru transportul de la București, pentru spese de împachetare și pentru francare, vor mai adăuga **30 cr.**

Abonații noștri noi, precum și aceia, cari anul trecut nu ș-au comandat tabloul „Ștefan cel Mare și aprodul Purice“, tot atât de mare ca și tabloul „Ștefan cel Mare pe patul de moarte“, dacă răspund înainte costul de abonament pe un an sau cel puțin pe jumătate de an, îl pot avea trimițând separat pentru acela **50 cr.**

Prețul acestor tablouri pentru alții este **4 fl.**

Observăm, că abonații noștri, cari trimit abonamentul numai pe trei luni, chiar și dacă îl răspund regulat pe anul întreg, nu au drept la tablourile acestea.

Toți aceia cari, îndeplinind condițiunile indicate, își vor comanda ambele tablouri, vor primi ca premiu extraordinar, fără d'a mai plăti nimic, portretul regiunei Elisabeta a României în costum național.

Expediarea se va face în luna lui februarie.

În fine, toți abonații noștri pe un an și jumătate de an, își pot comanda la noi, cu un preț redus la **1 fl. 10 cr.**, următoarele scrieri de Iosif Vulcan: Lira mea (poesii), De la sate (nuvele), Ștefan vodă cel tiner (tragedie), Dimitrie Cichindeal (discurs de recepțiune), Sărăcie lucie, Măța cu clopot (comedii populare), Gărgăunii dragostei (comedie) — până când ne vor ajunge exemplarele.

Familia va apare și în anul viitor regulat odată pe săptămână, cu cuprins de o coală și jumătate. Abonamentul: pe an **8 fl.**, pe $\frac{1}{2}$ de an **4 fl.**, pe trei luni **2 fl.**; pentru România pe an **20 lei.** Colectanții primesc al 6-le exemplar gratuit.

Oradea-Mare 4/16 decembrie 1899.

REDACȚIA ȘI EDITURA „FAMILIEI“

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

Pentru toate cele

6

trageri ale loteriei de binefacere în folosul spitalului Societății clinice din Budapesta costă un los numai o coroană

Căștigul principal în valoare de 100.000 coroane, 5 à 20.000 cor. etc. etc. pe cari întreprinderea le recumpără detragând 20%.

Prima tragere nesmintit în 4 ianuarie.

Comande efectuează prompt: biroul de loterie al loteriei de binefacere Budapesta IV Kossuth Lajos utca 1.

În Oradea-mare: Kiss Dávid, trafică de specialități și Cassa de păstrare „N.-Varadi takarékpénztár“.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1899.

Cluj—Oradea-Mare—Budapesta.						Budapesta—Oradea-Mare—Cluj.							
		Accel.		Person.		Mixt.			Accel.		Person.		Mixt.
Cluj	pleacă	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapesta	pleacă	9 15	1 55	5 45	8 30	—
Jegenye	"	—	†6 11	7 59	7 16	—	Ujszász	"	10 55	3 32	8 40	11 31	—
Huedin	"	12 20	6 40	8 37	7 55	—	Szolnok	"	11 19	3 56	9 27	2 —	—
Ciucea	"	12 52	7 09	9 19	8 37	3 30	P.-Ladány	"	12 55	5 28	11 53	2 12	5 —
Vad	"	1 34	7 47	10 08	9 32	5 26	Berettyó-Ujfalu	"	1 33	6 03	12 46	3 —	6 04
Aleșd	"	1 48	†7 59	10 25	9 49	5 54	M.-Peterd	"	—	—	1 00	3 12	6 21
Teleagd	"	2 01	8 11	10 42	10 07	6 21	M.-Keresztes	"	—	—	1 14	3 25	6 37
F.-Oșorheiü	"	—	—	11 01	10 27	6 49	Bihar-Püspöki	"	—	—	1 36	3 42	7 08
Velența	"	—	8 32	11 10	10 37	7 02	Oradea-Mare <i>sosește</i>	2 11	6 39	1 48	3 58	7 22	
Oradea-Mare <i>sosește</i>		2 25	8 38	11 17	10 44	7 12	Oradea-Mare pleacă	2 18	6 46	2 06	4 05	12 20	
Oradea-Mare pleacă		2 31	8 43	11 32	11 04	2 22	Velența	"	2 25	—	2 30	4 16	12 29
Bihar-Püspöki	"	2 38	8 52	11 42	11 14	2 37	F.-Oșorheiü	"	—	—	2 41	4 38	12 44
M.-Keresztes	"	—	—	12 03	11 37	3 15	Teleagd	"	2 50	7 15	3 03	4 56	1 15
M.-Peterd	"	—	—	12 15	11 50	3 33	Aleșd	"	†3 04	†7 28	3 21	5 20	1 43
Berettyó-Ujfalu	"	3 18	9 22	12 29	12 05	4 11	Vad	"	3 26	7 50	3 45	5 43	3 21
P.-Ladány	"	4 03	10 06	1 34	1 19	5 27	Ciucea	"	4 16	8 37	4 53	6 04	4 00
Szolnok	"	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Huedin	"	4 52	9 08	5 32	6 31	4 59
Ujszász	"	5 58	12 03	3 58	4 05	—	Jegenye	"	—	†9 33	†6 01	7 16	5 52
Budapesta <i>sosește</i>		7 50	1 50	6 20	7 10	—	Cluj <i>sosește</i>	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04	

Oradea-mare, — Beiuș, — Vașcou.					Vașcou, — Beiuș, — Oradea-Mare.				
		Person.		Mixt.			Person.		Mixt.
Oradea-mare	pleacă	3	50	2 40	Vașcou	pleacă	4	30	2 30
Velența	"	4	05	2 51	Lunca-Baița	"	†4	42	†2 43
Felix	"	4	32	3 13	Rieni	"	†4	57	†2 59
Cordău	"	4	50	3 27	Sudrici	"	5	09	3 12
Țașad	"	6	07	4 31	Beiuș	"	5	37	3 52
Drăgești	"	6	30	4 45	Șoncoiuș	"	†5	53	†4 15
Ceica	"	6	50	†5 00	B.-Ujlak	"	6	10	†4 27
Sombașag-Rogoz	"	7	46	5 47	Borz	"	†6	19	†4 37
Hollod	"	7	58	5 58	Șoim	"	6	35	4 58
Ginta	"	8	12	6 11	Ginta	"	6	56	†5 19
Șoim	"	8	38	6 36	Hollod	"	7	10	5 34
Borz	"	†8	53	†6 50	Sombașag-Rogoz	"	7	31	6 03
B.-Ujlak	"	9	05	7 01	Ceica	"	†8	07	6 49
Șoncoiuș	"	†9	18	†7 13	Drăgești	"	8	26	7 17
Beiuș	"	10	04	7 47	Țașad	"	8	40	†7 33
Sudrici	"	10	27	8 09	Cordău	"	9	27	†8 31
Rieni	"	10	41	†8 21	Felix	"	9	40	†8 45
Lunca-Băița	"	10	58	†8 21	Velența	"	10	01	9 09
Vașcou	sosește	11	12	8 40	Oradea-mare	sosește	10	11	9 19

Oradea-Mare—Arad.					Arad—Oradea-Mare.										
		Person.							Person.						
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	25	7	30	Arad	pleacă	5	10	11	20	9	35
Ósi	"	10	30	4	36	7	44	Curtici	"	5	39	11	49	10	07
Less	"	10	48	4	56	8	06	Chitighaz	"	6	14	12	20	10	54
Cefa	"	11	03	5	12	8	29	Ciaba	"	6	40	12	54	11	50
Salonta	"	11	26	5	37	9	08	Giula	"	7	27	3	05	5	26
Kötegyán	"	11	46	†5	57	9	37	Sarkad	"	7	47	3	27	5	56
Sarkad	"	11	57	6	09	9	51	Kötegyán	"	†7	56	3	39	6	09
Giula	"	12	21	6	34	10	21	Salonta	"	8	28	4	10	6	17
Ciaba	"	2	23	7	17	4	32	Cefa	"	8	42	4	34	7	47
Chitighaz	"	2	54	7	45	5	03	Less	"	9	04	5	—	7	51
Curtici	"	3	28	8	20	5	38	Ósi	"	9	21	5	19	8	16
Arad	sosește	3	55	8	48	6	05	Oradea-Mare	sosește	9	32	5	30	8	31

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.